

vessel a fordító halála előtt. — Eredeti műveinek száma és terjedelme szinte megközelíti a fordításokét.

A bélyegtvörvény behozatalakor e téren előállott sok zavar és járatlanság utbagazítására írta *Tökéletes utmutató az ideiglenes bélyegtvörvényhez* című kommentárját, 1850-ben hasonló czéllal írt egy tájékoztató munkát *A telekadó rendszerről Magyarországon*. 1853-ban pedig *Az urbéri kárpótlásról* készített és adott ki egy alapos fejtegetést, melyet egy közjogi munkája előzött meg *Az ausztriai birodalom alkotmányjoga* cím alatt. Legnagyobb eredeti és gyakorlati becsesel bíró munkája, a *Közgazgatási törvénytudomány kézikönyve*, melyet 1854—55-ben írt, s négy vastag kötetben jelent meg, és a melylyel egy sorban kell emlitenünk 1831-ben kiadott jeles művét: *Magyarország közjoga 1848 előtt és 1848-ban*.

Ezekben kívül több kisebb értekezése és cikke jelent meg a boldogultnak, melyekre itt kiterjeszkednünk a tér nem engedi, s melyek az elősoroltakkal együtt mind a leghangosabban tanúsítják ama bámulandó munkásságot, melyet ő, gyenge testalkata és betegeskedése daczára is kifejteni képes volt, és a melyen végig tekintve, az orvos meggyőződés két bennünk, hogy bármily fájdalmas legyen azon veszteség, mely Récsi Emilnek még igen kora halálával, családját, barátit és az egyetemet oly érzékenyen sújtotta: épen olyan érezhető azon csapás is, mely ily fáradhatlan szorgalmu munkás kéz elvesztésével *irodalmunkat érte*.

Meg kell még itt említenünk azt is, hogy Récsi Emil nemcsak a fővárosi körökben, hanem a külföld előtt is méltányolt legelőkelőbb, leggyűlöttebb magyar sakktársak egyike volt. A „V. U.” is több ízben közölt tőle néhány jeles játszmát.

Hosszas szenvedés után meghalt f. évi június 1-jén. A tudom. egyetem ifjúsága, s Budapest minden osztályának tagjai igen nagy számmal kísérték végső nyughelyére a köz szeretetben s tiszteltben állott férfit.

Egy házasság története.

Van egy falu — messze innen, Lakik ott sok jámbor ember. És köztök Gazdag János. — Közel hozzá a komája, Kinek neve: Szegény János.

Körülnéze Szegény János Egy dőben a kamrájában; De biz ottan semmi sem volt! Előtte meg a nagy kérdés: Hogy ebédre mit egyék ma? Koldulni csak még sem illik, Keresetje lesz, de nincsen. Vesi ő ezt fontolóra . . . S szégyenkedve utnak indul, Megy, s befordul Gazdag János Kerítéses udvarába; Kerítéses udvaráról Pipázgató gazd' uramhoz. Ilyen szókkal köszöntvén be:

Jó napot adjon az Isten Kegyelmednek Gazdag János, Komám uram! szerencsésed. Azért fordultam én im be — Kérem egész tisztességgel — Hogy ha egy forintocskával Szegény fejem megsegítné, Megáldaná az ég érte. A legelső pénzecskémből Rendi szerint kifizetném, Megszolgálnám bősülettal.

Es felele Gazdag János: Tudom én, hogy böcs' tes ember, De kérdem — ha meg nem bánom —: Mire most az kegyelmednek?

Mit volt tenni? Szegény János Bevallotta, hogy ő — koplal. Fiának csak van mit enni, Munkán van az uraságnál.

Gazdag koma nem engedte Szegényt haza ebédelni, Hanem együtt lakomáztak, S itatta nagy szíveséggel.

Nem tudta, hogy mire vélje Szegény e nagy tisztességet, Komájának mosolygását, Különös jó indulatját. De nem állja már a gazda, S tempóztatván imigy kezdte: Ezt a pohár ő neszmélyit Legény fia jóvoltáért! Emzett pedig — mondja Szegény — A kegyelmed szép lányáért! S most ezekről beszélnek . . .

Szóla pedig Gazdag János: Derék fiu az a Jancsi, Igyekező és erkölcsös, Jámborszívú, istenfélő. Tudja-e mit, komám János? Én valamit vettem észre Minapában, hogy estenden Künn voltam a kertem alján. Hiszi vagy sem, de biz úgy van: A gyerekek csokolóztak!

Szedte-vette rosz kópéja! Ordítottam haragomban. — Szegény bácsi fészkelődik — Gazdag pedig csak beszél:

Meglecczkéstem a leányt is, Hogy a sirást alig győzte. De kimondta a szemembe: Hogy ő bizom máshoz nem megy Soha, akármit csináljak. S gondolja csak: azt is mondta, Adhatok én nekik annyit, Miből ketten élhetnek, Hogyha nem lesz az urának.

Fejet csóválta Szegény János, Imigy szólván: no nézzék csak! Azután meg Gazdag János Előadta bő beszédével: Hogy végtére a leányon Megesett ám az ő szíve. És hogy biz ő nem rosz ember, És a többi, — az a vége: Legyenek hát házastársak! S levének ők házastársak.

Bolgár Emil.

Az aranyos vitéz.

(Történeti elbeszélés.)

Épen ebédre terítették Nyári Ferencz uramnál, midőn gróf Salm Miklós, Ferdinánd király főkamaramestere, bekopogtatta a magyar főúrnat.

— Isten hozta, isten hozta gróf uram! Minő szerencse érte házamat, ily ritka és becses vendéget elfogadhatni; minő öröm és hízegő reám nézve! — kiált Nyári Ferencz magas vendége elé sietve, s annak nyújtott jobbát megragadvá, helyet nézett, hogy hova ültesse kitünően kedves vendégét.

— Midőn katona látogatást tesz katona barátjánál, könnyen gondolható, hogy ez a legtöbb esetben nem a béke hírnöke; — választott a gróf, mosolyogva a szíves házigazda szeméi közé.

— Bármily czéllal történt is e találkozásunk, szerencse és öröm érte házamat!

— Annak lelkemből örvendek, mert nem hiába fáradtam, s kérelmem, mely királyom óhaja is egyszersmind, hajótörést nem szenvedend.

— Királyom óhajítása parancs nekem, — választott Nyári lelkesülten, mialatt a széles karszékre leültette a grófot.

— Nagy dolgot akarok mondani, Nyári Ferencz uram; karját s esztét érdekli ez főleg, s a tett, melyre a legmagasabb parancs

hívja föl, hűségének koronájába egy újabb gyémántot fűzend.

— Egészen fül vagyok méltóságod parancsára, hízeggett Nyári a gróf előtt meghajolvá.

— Régen foly a viszály tollal a papíron; ideje, hogy a fegyver éle határozzon. Németországban kiütt az alattomban már régen készülő vallásfelekezeti villongás a száz választó-fejedelem s V-ik Károly császár között. Ferdinánd király rokonát segítni akarván, kegyelmedet általam felszólítja a had szervezésére, egyszersmind felajánlja a vezéri pálcát is; előre meglevén győződve, hogy óhajítása rokonkebelre talál.

— Uram! Életem királyom kezébe van letéve; ősz ugyan már a hajam, de van tekintélyem és ismeretségem nagy Magyarországon, s ha kell, annyi katonát állíthatok a felség parancsára, a mennyi ősz hajszál van e vén koponyán! . . .

Az öreg Nyárinak pedig aggkora daczára elég dús hajzata volt, s itt az agg vitéz lelkesedésében kissé tulzába esett.

— Zsoldról és fegyverről gondoskodni fogok, s e tárgyban tudósításait mielőbb elvárom, — mondá a gróf.

— Bizza rám méltóságod a dolgot; nem első próbám a katonagyűjtés. Igyekeznék fogok, hogy a kívánt időre készen lehessenek.

— Elvárjuk kegyelmedet, Nyári uram, mint a smalkaldi had egyik vezérét; hűségeért fejedelmi jutalom várja! . . .

A gróf kezét szorított a magyar főúrral, s elégedetten távozott.

Az 1546-ik évben kiütt a veszélyes és kellemetlen háboru Németországban. Régen hamu alatt rejtett a parázs, csakhogy kis élesztés kellett arra, hogy föllobbanjon . . .

A hadviselő felek kiállottak a harci síkra. — Ifju erővel, hévvel és lelkesedéssel gyűjté a hadat Nyári a kellemetlen, érdek nélküli harcra, s oly eredménnyel, hogy pár rövid hónap alatt ezeröttszáz főre ment a toborzott zsoldos sereg száma, melyet azonnal utra indított, és zsoldjukat előre kifizetvén, Morvaországon át Csehországba siettek. Hetezer cseh várta a magyar vezért, Schlik Albert parancsnoksága alatt, s így számban és erőben gyarapodva, megindult Nyári uram Szászország felé.

Stankovánál meggyűlt a baja, mert a szászok az utat levágták fák galyaival erősen berakták, s azt fegyveres csapatokkal őriztették.

A huszárság s a cseh gyalogok utat törtek az akadályokon, a szászokat heves csata után megfutamodtatták, és szép hadrendben vonultak előre.

Újabb akadály állott elő. A csehek megtagadták a szolgálatot, s visszakészültek.

Éj volt. Sűrű felhő fedte az eget, a tábor sátrakat vert. Nyári magyar csapataival külön, a csehek külön tábori helyet választottak.

Nyári Ferencz tábori ágyán nyugodott, midőn első hadnagya, az éber és bátor vitéz *Luka József* fölveré álmából a pihenő vezért.

— Mi baj van? riadt Nyári elő-álmából.

— Schlik uram van itt; a csehek fellázdak!

— Balgák! Azt tán nem tették? — De igen, imhol maga a vezér.

A tábornok ijedt képpel lépett be. . .

— Mit tegyünk? a nép megtagadta a szolgálatot, okul adván: hogy ők a határon túl nem tartoznak harcolni.

— Törvény ez náluk? véleményezé a Nyári haraggal.

— Régi rendszabály felelé Schlik.

— Kis gond, ám menjenek vissza az önkéntesek, a zsoldosok díjáról holnap gondoskodva lesz.

A cseh vezér Nyári oltalma alatt pihen az éjszaka, s másnap reggel az ősz vezér szabott rendet a rakoncátlankodó csehek közt, illendő zsoldot osztott ki közöttök, s ezzel nagyobb részét az ügynek megnyerve tovább folytatta útját. A leleményesség s az áldozat a legkedvesebben fogadtatott a királyi személyek előtt, kik *Eger*, vagy *Egra* városa alatt fogadták a megérkezett magyar-cseh tábor.

A fővezéri kardot maga az öreg király Ferdinánd nyújtotta át a derek magyarnak.

Még azon nap szemlét tartott Károly császárral a csapatok felett, s rendre megmutogatta a huszár lovasságot, kik csinosan felöltözve az akkori szokás szerint különféle színekkel megfestett dárdákkal, paizsokkal fegyverzetten, jöföle sáfrányszínnel kitarakozott lovaikon iltek.

A fejedelmi személyek előtt hadi mozdulatokat mutatott az ősz vezér csapataival, melyet egész meglepéssel s helybenhagyással nézett Károly császár, különösen kiemelvén a könnyű huszárság ügyes fordulatait, s daliás tartását.

Mühlberg városa alatt állott szemben a két ellentábor.

Az Elbe folyó választotta el őket. A tulparton a száz választó-fejedelem *Fridrik János* serege, a másikon *Károly* császár hadai állottak, ezek közt voltak a magyar huszárok is, égve a csatától, türelmetlenül néztek az ellentáborra.

Fridrik megdöbbenve a harcias sereg láttára, Vittemberga felé mozdította táborát.

Jel adatott a támadásra. A spanyolok a vizre vetették magukat, puskájukat szájukba fogva, az ellen tüzelésétől vissza nem retentve, uszni kezdettek.

Ezt látva a huszárok, neki hájták lovaikat, a sebesen rohanó folyamnak, s az egész sereg neki rontott a folyó árjainak. A huszárok nyakig usztak a vízben, s míg a hidászok a gyalogság számára hidat készítettek, már a huszárság tulpartra vergődve harsány kiáltással üzte az ellent.

Nyári Ferencz nem osztozhatott a diadal örömeiben, szokott nyavalyája annyira erőt vőn rajta, hogy a vezéri pálcát oda kellett adni a nyeredő babérokkal egyben Bakics Péternek.

Bakics lett a harezí dicsőség, azon magyar huszáré, ki ott a tulparton átázva, a harag, és diu érzésével száguldott amaz aranyos sisaku vitéz után, ki a csata fergegében menekülni vágyott. Minden huszár választott magának egy ellenharcost, Luka hadnagy az aranyos sisakot választá.

— Vagy halok, vagy győzők, de ha lehet, az az aranyos kard az enyém lesz! kiálta a bátor lovag a menekülő után repülvén.

A szász hercege *Fridrik*, mert ő volt az üldözött, látva hogy a huszár már már beéri, megáll . . . s vele csatára kél.

A herceg kétségbeesetten küzd, látva a huszár előnyét felette, megvilan a kard a huszár kezében, s az aranyos aczél a levegőbe repül, csak az aranyos hüvely fénylik a herceg oldalán.

Luka új vágást intéz ellene arca élére s *Fridrik* eszméletlenül bukik alá. A huszár villám sebességgel ugrik le lováról, feléleli a herceget s visszagyűkészik nagybecsű zsákmányával.

A spanyolok látva e hős tettet, a hercegi foglyot magukénak mondják.

— Nem oda Buda! a foglyot ám vigyék, de az aranyos kard az enyém, mondá

haraggal Luka, s a ritka művet birtokába vevé. A spanyolok dicsekedve vívák a hercegi foglyot Károly császár elé. Luka követte a lelkesült tömeget.

— Ki fogta el *Fridriket*? kiálta az öröm hangján a császár.

A spanyolok hallgattak.

— Én fogtam el, szölt egy hang a tömegből, s Luka alakja az előtérbe nyomult.

— Ugy van, ez a vitéz foszta meg szabadságotól, de egyszersmind életmet is megmenté, szölt a hercegi fogoly.

A spanyolok szégyenkedve vonultak vissza.

— Nagy érdemed van előttem, vitéz, te nagy kincsét adál nekem, mert a tökéletes győzelem árán a béke olajágát nyújtád: emléki fogadd el tőlem ez arany lánczot, mátfölgva aranyos vitéz legyen neved, s e rendet alapítsd hősi tettet által, szölt Károly császár, s leövezvén nyakáról a drága éket, azt Luka mellére akasztá . . . Luka aranyos vitézzé lett, s az ajándokot, a nyert karddal és lánczozzal emlékezetnek okáért maradékainak hagyományozá.

Mi kimenetele lett a harcznak, a történelem fölgyezte. Ez alkalomból ezen kis történeti képen örökítjük a jeles bajnok nevét, mert ez is egy volt azon daliás magyar fajtából, melynek hősi tette az ellen előtt is bámulat tárgya vala.

Bocskai Papp Lajos.

A nevelés köréből.

A Vasárnapi Ujság f. évi 17 — 19 számaiban Csatári Otto ur jeles közleményt adott a porosz oktatás-ügy s nevelő-intézetekről, melynek olvasása csak egy fájdalmas sohajt kelthet a nemzete művelődését s előhaladását szíven hordozó hazafi kebléből, ha arra gondol, hogy hol állunk mi, s mikor dicsekedhetünk az ott előadottakhoz hasonló egyénekké és intézetekkel!

„A népnevelésnél, s minden tanintézetnél — írja derék hazánkfia, — legfőbb kellék, hogy alkalmas, jó tanárok vezessék és kezeljék. A német nemzet fiainak épen a tanárkodásra van kiváló, szerencsés hajlamuk, s ezért van aztán, hogy egy országban sincs annyi kitünő tanár, annyi sikeres köziskola, mint Németországban. Itt feles számmal találkoznak alkalmas egyének, kik a tanításra képzettséggel, hivatással, hajlammal s bekezdéssel bírnak, s arra jó módjuk s módszerek van.”

Kétségteljesen a tisztelt hazánkfia által itt elősorolt tulajdonok azok, melyekkel egy tanítónak, — vagy ha úgy tetszik: tanárnak okvetlenül bírnia kell, hogy a tanítás czélszerű s eredménydús legyen.

Ez alkalommal egy oly derék német nevelőnek — Herman urnak — nevelési nézetivel s módszerével akarjuk az olvasóközönséget megismertetni, ki a fenn elősorolt tulajdonokkal birni látszik, s Csatári Otto urnak fennebbi állításait igazolja.

Vajha érdeme szerint méltányolnák e derék fejtegetéseket a szülők, valamint a magán s nyilvános tanítók.

I.

A gyermekek koraérése.

„A gyermeknek iskolába kell menni, hadd tanuljon. Olvasni sok meglehetősen tud, az írásban is gyakorlá magát, most komolyan hozzá kell látnia a tanuláshoz.”

„Mennyi idős a gyermek?” kérdém.

„A nyárra lesz öt éves.”

Vajjon ritkák-e az ily esetek? Épen nem; a kinek alkama van a szülőkkel azon néze-

tek és tervek fölöl beszélgetni, melyeket azok gyermekek nevelése körül követnek, az majd mindennap hallhat ily nyilatkozatokat.

Amint a gyermek negyedik évét betöltötte, elkezdi az abc-t bemagoltatni vele, s kimondhatlanul örvendenek a gyermek sokat ígérő eszének, ha azt hat éves korában már képessé tették az I. gymnasiumi osztályba lépethni.

Ha az volna célunk, hogy a gyermeknek minden szabadabb szellemi fejlődését megakadályozzuk: nem választanánk ennél célhozvetőbb utat.

Vegyük először is a dolgot tisztán physiologiai szempontból. Minden értelmes orvost azt fogja mondani, hogy az emberi agyvelő a 8-ik év előtt rendesen kevésbé van annyira kifejlődve, hogy megfeszítettebb szellemi munkásságot saját kifejlődése s megerősödése kára nélkül megbirhatna. Korábbi megeröltetés tehát okvetlen az agyvelő kifejlődésének megakadályoztatását s elsatnyulását vonja maga után, mely káros következmény rendszerint nem is szokott elmaradni.

Az ilyen idő előtti agyműködetés a nemi részek siettetett megerőtetéséhez volna hasonlítható, sőt tán még károsabb hatású ennél; s minthogy a nemi szervek az agygyal a legszorosabb összeköttetésben vannak, az eredmény is mindkét esetben hasonló. Elgyengülés, elsatnyulás, elbetegesedés a testnek és léleknek, szokott ugyan következménye lenni a természet ellen elkövetett ezen bűnnek.

Ha pedig a tapasztalásból származtatott következtetések alapján ítéljük meg a dolgot: ezek is tökéletesen a mondotakat erősítik. — Nevelők, kiknek alkalmuk volt gyermekek szellemi kiképződését kiskoruktól fogva azoknak érettebb éveig figyelemmel kísérhetni, egyet fognak velem érteni abban, hogy általában nem azon gyermekek a legtehetségesebbek és legeszebbek, kik korán tanulni kezdtek, hanem azok, kik mint jól felnőtt s erőteljes ifjczok léptek az iskolába.

Sok panaszt hallhatni a mai nemzedék gyengessége, satnyasága fölöl; s testi munkásság hiányából származtatják azt, s a rosznak testgyakorlatok, vivás stb. által igyekeznek elejét venni.

Kétségteljesen ezzel sokat segíthetünk a bajon, de ennek gyökere még mind nincs kirtva, mert mi a természeti, testi erő s tevékenység hiányának oka? A szellemi munkával való túlterhelés! — Hat óra az iskolában, három-négy az otthoni készülétre; ehhez még itt-ott több magán tanóra; egy óra evésre, öltözködésre stb. számítva: mennyi ideje marad a gyermeknek a szabadban mozgásra? Semmi! —

Látom, mint vonogtatja boszankodva németly olvasóm a vállát, s felkiált: „Könnyű neked predikálni! A papiron mindez igen jónak látszik, de hát mi lesz így a gyermek szellemi neveléséből? A hetedik év betöltése előtt semmit se tanuljon a gyermek? s még a hét év után is csak futkosson? Hátra felé menne így az emberiség, nem előre, s utóljára megint oda jútánk, hogy semmi egyebet ne tudjunk, mint irni és olvasni!”

Nem ugy kedves olvasó! Hogy kimondott elvem valósíttassék, épen nem szükséges a gyermekkel kevesebbet tanultatni.

Megkísértem ezt bezonyítani.

Az én kívánságom tehát ez: a hetedik év előtt — bezárólag — ne szorítsuk a gyermeket tanulásra; s még azután is, különösen az első pár évben, ne halmozzuk túl szellemi munkákkal, hanem hagyjuk nek

időt a szabadban mozgásra, s egyéb testgyakorlásokra.

Vegyük fel *ellenemben* először azt: a gyermek ötödik és hatodik évében megtanul írni, olvasni, számot vetni, s képessé tesszük őt az I. gymn. osztályba léphetni. (Itt főképp a házi neveltetést kell értenünk, miután ilyen korban nem léphetnek a gyermekek gymnasiumba.) Ez nem fog minden megerőltetés nélkül történni, mert — mint már mondtuk — mind a szellemi mind a testi fejlődés szenvedni fog; de tegyük fel az esetet, hogy a gyermek megbirja azt *látszólag* minden hátrány nélkül. Mindenesetre a gyermekre nézve a munka teherre fog válni, melyet csak a büntetéstől való félelem miatt teljesít, s oly sokszor lerázza magáról, a mint csak lehet; gyűlölni kezdi a szellemi foglalkozást, s vele együtt tanítóját, a kiből csak kintzóját látja. Ettől eltekintve azonban, a gyermek tehát 7 éves korában gymnasiumi tantárgyakra adatik. Tegyük fel, hogy szellemi ereje ezen időelőtti megerőltetés miatt nem szenvedett, s az osztályokat szerencsésen átfutotta, tehát 15 éves korában bevégezte a tanfolyamot, s az életbe kilép.

Lássuk most már az én elvemet.

A gyermek hét éves kora előtt semmit sem tanul. — Az egye korban már annyira kifejlett, hogy magának jó kedve a tanulásra. — Minthogy a léleknek s szükséges érettsége megvan, a 8 éves gyermekre nézve csak játék fog lenni az, a mi az 5 évesnek elviseheletlen teher vala, s így naponkénti 3—4 munkaóra mellett a 9-ik év betöltése után elég érett fog lenni arra, hogy gymnasiumi tanulmányokat lehessen vele elővételni.

A test mellett a folytonos mozgás által eléggé megedződött; a lélek is e könnyű gyakorlatok mellett hasonlóképp élénkült, élesedett; a gyermek nem fél tanítójától, mint kintzójától, hanem úgy szereti azt, mint barátját. — Az alsóbb osztályokban nem siettetjük, 4 év helyett 5-ig végzi be azokat, és mint 15 éves ifjú lép a felső osztályokba.

Itt azt vetik szememre, hogy az első ilyen korban már végzett. Igenis; de lássuk meg, melyik részen van az előny?

Az első 15 éves korában végzett. Tehát oly korban tanult, melyben — mint még tökéletesen gyermek — a tanulás becsét nem képes belátni, tehát csak gépszerűen, kényszerítve tanult, a mint kiskorától fogva szokva volt. — A másik 15-ik éve betöltésével oly korba jutott, melyben az ember rendszeren kezd önmagáról gondolkodni; terveket csinál jövőjére nézve. Az ifju belátja,

hogy nem tanítóinak, hanem magának tanul; tanul nem azért, mert *kell*, hanem mert *akar*, és épen ezért kedvel és észszel, azaz gondolkodva.

Melyik tanult jobban, alaposabban, nem nehéz elhatározni.

De menjünk tovább.

Bevégezvén az iskolákat, a két ifju az életbe lép. Folytatják tanulmányaikat felsőbb tanintézetekben; ügyvéd, pap, művész, vagy akármilyen lesz, egyremegy. A ki 15 éves korában végzett, örül, hogy megszabadult az iskolától; tulajdonképen még gyermek, ki mindent inkább ismer, mint a világot, de a ki most a szabadságnak öntudatával bír. Tanítóinak semmi köze hozzá; távozik a szülői háztól, maga ura lesz. — Hogy fogja szabadságát felhasználni? Mint rendszeren a hol hosszu elnyomatásra hirtelen felszabadulás következik. A korlátlan ifju mellől mindent, a mi eddig szabad, s elkövet mindent, a mi eddig tiltva volt; annyival inkább, mert e korban már az ébredő férfiu ösztön is mintegy a kicsapongásokra ingerli.

nagy a különbség, midőn a pohár vidám baráti körben kering, hol a barát a barátáért iszik, vagy midőn dicsőségnek tartják, ha minél több kábitóitalt tudunk felhajtani, mig nem végre az asztal alá bukunk.

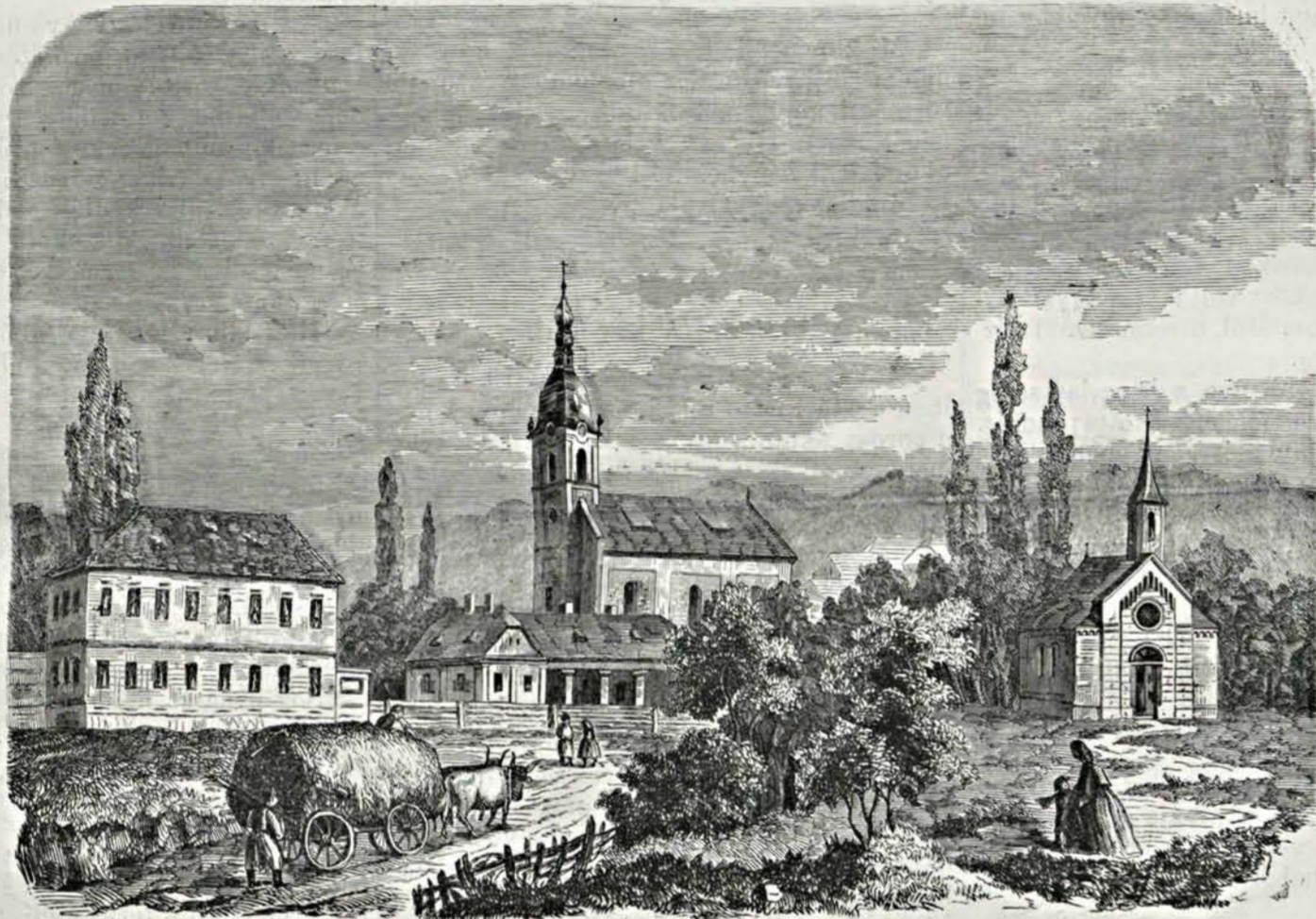
Egy másik fontos körülmény az iskolából való kilépés után: a pályaválasztás. — Tizenöt évvel az élet-ismeret sokkal csekélyebb, semhogy a gyermek önállólag tudna magának czélt tűzni ki, mely után teljes biztossággal s erős akarattal törekedjék; a hajlam egyik vagy másik pályához még igen bizonytalan és ingadozó, és így a fiu — legtöbbször belső hajlam nélkül — a szülők akarata szerint határozza el magát e vagy ama pályára, a melyről csak évek után győződik meg, hogy nem neki való. — De a körülmények rendszeren kényszerítik őt azon megmaradni, a minek természetes következtése lesz aztán az elégedetlenség, az elhibázott élet, minthogy nincs kedve, előszeretete pályája iránt. — Ez is elkerülhetik, ha a tanuló csak 19 éves korában hagyja el az iskolát; ekkor már ő bizonyosan gondolkozott magáról, s megcsinálta terveit jövőjére nézve; hajlami kifejlődtek, s bizonyosan tudja választani a helyes életpályát.

Mi idáig főképen csak gyermekekről szoltunk. Valaki azt a kérdést tehetné: „hát a leányok? Vajjon ezek is 19 éves korukban lépjenek-e ki az iskolából?”

Nem, nyájas olvasó, az épen nem szükséges. — A leányoknak lényegesen kevesebbet kell tanulniok,

mint a férfiaknak. Görög, latin, felsőbb matematika itt elesnek, s ez által a tanfolyam lényegesen megrövidül. Ha a leányka a 7-ik évtől a 9-ig megkapja az első oktatást, és azután megy egy 6 éves tanfolyamra: ez tökéletesen elég, és ez esetben 15 éves korában lép ki a nevelé-intézetből, s még ezután elég ideje marad a sovárgva várt bálákat s társaságokat látogatni; valamint otthon a háztartásba beletanulni, hogy 20 éves korában — ha úgy hozza a sors — önálló háztartást tudjon vezetni.

Fel nem tört a éretlen ifjuncokban, kik máris a bálókban szerepelnek, s a felnőtteket a kaczerkodásban s kotnyeleskedésben felülmulni igyekeznek, kik az obligát thea-társaságokban Garibaldirol s Napoleonról fecsegnek: saját szülei által fojtatnak el erőszakosan a kedély nemesebb csiráit; oly leányok pedig, kik 16 éves korukban férjhez mennek, nem csuda, ha szerencsétleneknek érzik magukat, midőn a házasság életben nem az álmódott paradicsomot, hanem a komoly valót látják maguk előtt, melynek ilyen korban megfelelni teljesen képtelenek.

Kölesd. (Tolnamegyében.) — (Miskovezky Gy. rajza után.)

Az az egészség, a mi még az iskolából megmaradt, most a zabolátlan életmód által végkép elvesztegettetik; a kevés tudomány oly hamar, a mint csak lehet, feledékenységbe megy. Könyvet persze szándékosan nem vesz kezébe, de a sör- és borkancsót annál szorgalmasabban forgatja.

Lássuk most másik ifjuncunkat, ki 19 éves korában lép ki az iskolából. Ránézve az iskola soha sem volt kényszer; az évek, melyekben a gyermekből ifju lett, a szülők és tanítók éber felügyelete alatt folytak le. Kilépésekor az iskolából nem gyermekekkel tekintik már az életet. Ő is örül szabadságának, mivel belátja, hogy közel az idő, melyben magának kell sorsát alakítania, azért vigyáz magára.

De ezzel nem akarjuk az ifju életkedv minden nyilvánulását elkarhozhatni. Ellenkezőleg azt mondjuk, hogy ne legyen az ifju kezében az élet pohara bágyadt, szintelen, hanem gyöngyözzék, habozzék az, ha mindjárt tulhabzik is néha. De igen nagy ám a különbség a vidám, gondtalan ifju élet és a zabolátlan nyers érzéki élvek között; igen

Tehát a leányok nevelésében is bebizonnyodik kimondott elvünk, hogy t. i. a gyermekeket ne mint melegházi növényeket sietessük kifejlődni, hanem engedjük meg a természetnek is a maga részét a nevelés munkájában.

Szomorító egyébiránt azon nyilatkozat, melyet — fájdalom — igen sokszor lehet hallani: „Nem is annyira tanulás végett küldöm én be a gyermeket, mint inkább azért, hogy távol legyen a háztól; nem tudom, mit csináljak vele, sok galibát okoz.”

Nem érzitek-e, hogy ez által saját szivtelenségeket, s nevelési képtelenségeket áruljátok el? Ha a szülők nem tudnak gyermekeikkel mit csinálni, hát más ki tudjon? Azért ismétljük még egyszer:

Hét év előtt semmi oktatás; kilencz év előtt semmi komoly tanulmány.

(Folytatás következik.)

Az itteni lakosok legtöbbszörre szántóvető gazdák és szőlőművelők. Hegyeik jó veres bort teremnek, mely a szekszárdval bátran kiállja a versenyt, s gyakran szekszárdi bor helyett jön kereskedésbe.

Megemlítendő itt az ugynevezett *basa-dombok*, melyek vidéken szétszórvá láthatók.

Ezek pyramis alakú, 30—40 lábnyi magas dombok, melyek — miután az egész vidék belátására jól kiválasztott, emelkedtebb helyeket foglalnak el — a hajdani háború időkben, különösen a törökök alatt, hihetőleg őrhelyekül szolgáltak.

A kölesdi népviselet tökéletesen magyaros szabású és igen szép, kivált az asszonyoké; a leányok piros ruhát, piros harisnyát és hajba font piros pántlikát, — fekete selyemköntővel és fekete nyakkendővel viselnek, és pártájukat kivált ünnepnapokon virágokkal ékesítik.

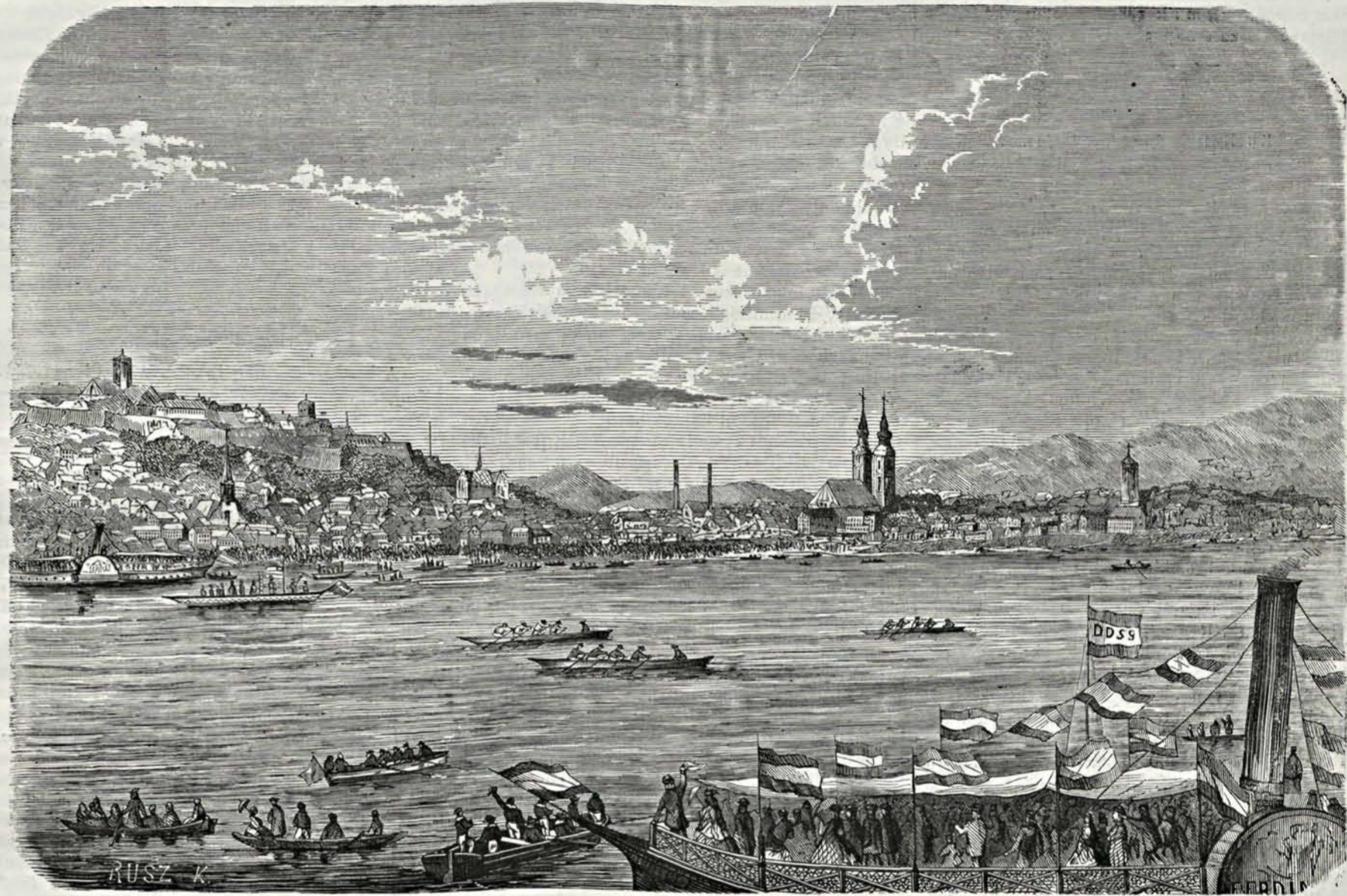
A férfiak öltözeté sötétkék színű és zsinórozott magyar szabású.

Munkás, rendezetű, és istenfélő nép, a miért is általában jó módu emberek. M. V.

czikkeiken; az utcagyermek a kevesebb elővigyázó nagy számú vidékiek zsebkendőin akarták vetélkedve bizonyítani ügyességüket; míg széppink nemes versenyre kelve, minél magyarabb öltözetben ohajtottak megjelenni a lővöldei és császárfürdői bálókban; volt kocsi verseny, löv verseny is; de a mi a fővárosban legnagyobb elénkséget keltett, kétségkívül a dunai csónakverseny volt.

Junius 6-ikán délután a feldunasorra özlött a két főváros minden mozogható lakója, s a kíváncsi néptömeg hosszu szék sorban állta végig a pesti és budai partokat. Könnyű véru ifjak s ifju természetű öregek, megmászva a budai meredek hegyoldalt, egész a bástyák tövébe telepedtek; még a tud. akadémia is, félretéve a tudományok nehéz talárját, könnyű ünnepi köntöst vett magára, s ülését másnapra halasztva, tagjait az új palota egyik kisebb termébe hívta meg a verseny szemlélésére.

Ezalatt a lánchid mellett a nemzeti színű zászlókkal diszitett két gőzhajónak ülöhelyekké alakított földézetén helyet foglalt a díszes közönség, s a főlátva játszó két katonabanda egy-egy

A pesti csónakverseny.

Kölesd.

(Tolnamegyében.)

Kölesd mezőváros Tolnamegyében, Bonyhádtól északra, ettől 3 mérföldnyi távolságra fekszik. Mintegy 2000 lakossal bír, kik II. József császár alatt Würtembergből telepedtek ide; de azóta mind nyelvre, mind viseletre nézve tökéletesen megmagyarosodtak. A lakosság nagyobb része református vallású, de vannak katolikusok és evangélikusok is. A katolikusoknak van itt egy újonnan épült templomuk, melyet a helybeli földesur, Apponyi gróf építtetett.

A ref. egyház igen egyszerű stýlben van építve, és a mint egy ajtó feletti felirásból kivehető, József császár idejében készült. A felirás, mely kőbe van vésvé, így hangzik:

D. O. M. S.
IMPERATORE: JOSEPHO II.
PRINCIPE TOLERANTE
PIO: FELICE: AVGVSTO
EXSTRVXIT
COMMVNIT: HELV: CONF: ADDICTA
IN OPPIDO KÖLESD
ANN: MDCCCLXXXVIII

A pesti csónakverseny.

„Tengerre magyar, el a tengerhez!” kezdő czikkét egy híres hírlapíró egykor. — „El a Dunához!” volt junius 6-ikán Peston a jelszó. S a vén Duna talán rég idők óta ekkor czipelte legmagyarabb hajóit agg vállain; ekkor rendezte a buda-pesti hajósegylet, — a magyar tengerészetenek ez egyetlen kia jelképezője, — versenyét a Dunán.

Alig pár éve, hogy e kis egylet, inkább férfias időtöltés kedvéért alakult; de hogy nem maradt meg pusztán a mulatság mellett, s hogy magasabb czélok felé tör: mutatja e hó elején történt intézkedése, mely szerint a várossal karöltve a Dunán mentőcsónakok állítását határozta el, s ez által a vízbeeső szerencsétlenek érdekében már régóta mélyen érzett hiányon segített.

De térjünk át az egylet által rendezett versenyre, melyet ez alkalommal képbén is bemutatni óhajtottunk.

Pest legélénkebb napjait a versenyek időszakában éli, és az elmúlt hét valódi versenyek hete volt. A vásáron a kereskedők egymással versenyre siettek minél drágábban tuladni áru-

magyar dallal iparkodott elúzni a hosszan várakozók unalmát. Végre háromnegyed hétkor a Margitsziget fokán megdördült az ágyu, a verseny kezdetét hirdetve, s a pesti parton történt másod- dik lövésre minden szem, minden távozó a sziget felé irányult, honnan két csónakot látott majd mindig egyirányban közelíteni, míg egy harmadik, a tolnai hajósegylet csónaka, kettétört evezővel hátramaradt. A két csónak a budapesti hajósegylet „Szent Margit“-ja, s a pozsonyi hajósegylet „Blanka“-ja volt, melyek közül a budapesti hajósegylet által díjult kitudózt 200 ft. értékű serleget ez utóbbi nyerte el. A győztes sájka kormányzója Wenkheim-Csindery Béla báró, evezői pedig gr. Teleki Ede, gr. Desseffy Aurél, gr. Wenkheim Frigyes és gr. Zichy Sándor voltak.

Ezután történt talán az egész verseny leg- szebb jelenete. Egy bátor uszó tünt föl a Duna közepén, egyik kezében a nap fényétől villogó kardot, amásikkban egy nemzeti színű zászlót magasan tartva, s a közönség zajos üdvözlése mellett nagy távolságon át taposta a vizet, anélkül, hogy a zászló sába ért volna, míg végre jóval a lánchidon alól szállott be az öt kiserő sájkába.

A Waldstein Széchenyi-díjért, mely egy távcsőből állott, három sájka, u. m. s budapesti ha-

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

(A magyar nemzet klasszikusai.) E cím alatt egy beces vállalat foly Heckenast Gusztáv kiadásában Toldy Ferencz szerkesztés mellett, melynek negyedik évfolyamából a 3. első kötetet most küldik szét, a többi 7 kötet pedig még ez év folytán meg fog jelenni. Az olvasóközönségnek valamint nemzeti irodalmunknak egyaránt hasznára van, ha ennek műremeikeit ily nagy gonddal szerkesztett gyűjteményben együtt birhatjuk, azért szükségesnek látjuk a már megjelent évfolyamok tartalmát is elősorolni, főlhiva rá az irodalomkedvelő közönség figyelmét. Az első évfolyam Kisfaludy Károly munkáit 8 kötetben, s Kölcsey Ferencz munkáinak 1—2 kötetét tartalmazza. — A második évfolyamban Kölcsey munkáinak 3—8 kötet, Mikes Kelemen törökországi levelei 2 kötetben Bajza József összegyűjtött munkáinak 1—2 köteté van. — A harmadik évfolyam Bajza munkáinak 3—6 kötetét, s Virág Benedek munkáit 6 kötetben foglalja magában. — A jelen negyedik évfolyamból Berzenyi Dániel összes munkái 2 kötetben s Gyöngyösi István munkáinak 1—5 köteté jelent meg. A hátralévő 7 kötet, mely még ez évben napvilágot lát, Gyöngyösi válogatott munkáinak 2-ik kötetét, Caoknai összes műveit, Bacsonyi, Szentjóbi Szabó László, Dajka Gábor és Verseghy poétai munkáit fogja tartalmazni, s így kiváló érdekű leendő. A tíz-tíz kötetből álló egyes évfolyam ára 5 ft.; s a megrendelőnek Heckenast kiadó-hivatála a régibb évfolyamokat is postai utánvét mellett azonnal megküldi, a jelen évfolyamra pedig előzetes 5 ft-jával folyvást elfogad. Ohajtjuk, hogy ez a nagybecsi vállalat kellő méltányságra találjon.

(Garay „Szent László” című hősköteményét) a Szent-István-társulat megvenni, s tagjai közt kiosztás végett külön kiadni határozta. *(Pompéry János beszélyei)* második kiadásban jelentek meg közlebről Kuglernél. A 2 füzeten kapható cinos kiállítású két kötet a „Tardi ház”, „Virágok sir”, „Clarissa”, „Az élet”, „Két hölgy szerelme”, és „Yole” című beszélyeket tartalmazza.

(Mivósi érdem méltatlása.) Erkel Ferencz, ki mint karnagy ézeneszerző 25 éves munkideje alatt oly sok érdemet szerzett a nemzeti színház körül, s különösen a magyar dalműnek is megalapítója lón, érdemei méltányságra, a nemz. színház főzeneigazgatójává lón kinevezve. Az erről szóló oklevelet gr. Károlyi György s Radnótfáy Sámuel írták alá. Együttal megemlítjük, hogy Erkel az ének- és zenekar tagjai 25 éves karnagy működése ünnepeire ezüst babéroközorúval tisztelték meg.

(Uj szemérmek.) Rózsavölgyi és társánál két új érdekös zenemű jelent meg. Az egyik „A fecsegők” francia négyes; zongorára szerző Ellenbogen Adolf. Ára 60 kr. A másik „Az árvalányhaj”-nak második füzeté, mely négy kedvelt népdalt foglal magában: „Bucsu” (Balaton-Füredi emlék), „Befordultam a konyhára”, „Hej be fényes csillag ragyog az égen”, „Caicserei borsó”. Mindegyik zongora kísérettel Mérttyől.

(Régi falstemények.) A győri megyeház igazítása alkalmával a folyosó falain régi festések nyomára találtak. E megyeház hajdan kolostor volt, s midőn II. József parancsára a szerzetesek onnan távoznik kellett, az épületet a kinstártól a megye nemessége vette meg, az akkori kicsiny és szűk megyeháza helyett. E régi festmények híhetőség szent képeket ábrázoltak.

Egyház és iskola.

(A győri jogakademia visszaállítását) a helytartótanács, alaphány miatt, lehetetlennek nyilvánítván, Győr város közgyűlése azt végezte, hogy miután a győri kir. jogakademiának visszaállítására nemcsak a város közönségének, hanem az egész Győrmegye, sőt a legnépesebb dunántúli kerület lakosságának is egyik legforróbb hajja, e végett a még nyitva álló legfelsőbb utat is megkísérelt, s a m. kancelláriához folyamodik.

(A pesti új iskolák templomát) két hónapig zárva lesz. A falain támadt vesélyes repedések teszik szükségessé az előintézkedést. A kijavítások mintegy 6000 ftba fognak kerülni.

(A szarvasi főgymnáziumban) a közvizsgákat június 24-én fogják tartani; az érettségi szabály vizsgálatok pedig ft. Székács József suprintendens előnökte jun. 27-én kezdődnek.

(A sárospataki ref. főiskolában) az érettségi vizsgálatok jul. 3—10-ig fognak tartatni. Jul. 10-iken a főiskola imatermében lesz a közvizsgák ünnepélyes megnyitása, melyek bezárólag jul. 16-ig tartanak. A magánvizsgák ideje jul. 18-ra van határozva.

ségi vizsgálatok jul. 3—10-ig fognak tartatni. Jul. 10-iken a főiskola imatermében lesz a közvizsgák ünnepélyes megnyitása, melyek bezárólag jul. 16-ig tartanak. A magánvizsgák ideje jul. 18-ra van határozva.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

(A pesti lovverseny harmadik napja) e hó 7-ke volt. Az idő kedvezett, s a futás nagy közönség előtt, a következő eredménnyel történt meg: I. A 200 aranyból álló Bathány-Hunyady-díjért gr. Renard „Grimston”-ja és gr. Bathány István „Cheerful”-ja pályázott, s az utóbbi lett győztes. — 2. Az ezer darab arany császárdíjat hat futó között nyerte gr. Henckel Hugó „Euclid”-je; második volt gr. Kinsky Oktáv „Zelindá”-ja; harmadik gr. Henckel Hugó „Kitty”-je. — A vándorló urlovas-tét-versenyben futott időb gróf Bathány István „Cheerful”-ja és ifj. gr. Bathány István „Lord Albert”-je; az első lovogolta a tulajdonos, az utóbbi ifj. hg. Eszterházy; de mindkét lová egyzszerre érkezvén a célhoz, holt verseny lett. — 4. A 100 aranyos Szechenyi-díjért öt versenyző közül id. gr. Bathány István „Princess Louisa”-ja nevű kanczája volt első; a második hg. Arenberg Lajos „Bisbilli”-je. — 5. A 100 aranyos Nákó-díjat hat ló közül nyerte gr. Pálffy Pál „Transilvanian”-ja; másodiknak érkezett gr. Wenkheim Rudolf „Bustard”-ja; harmadik volt gr. Károlyi Gyula „Costwold”-ja. — Az egész idei verseny eredménye nem volt a magyar sportra oly fényes, mint a múlt évi. A legnagyobb díjakat idegenek nyerték; egyéb baleset egyik futás alkalmával sem történt.

(Uj szerkesztés szelmalom.) Kis Ferencz szentesi lakos a szelmalomok új szerkesztését találta fel, s egy ily szelmalmot Szentesen már fel is épített. A rendes külső vitorlák helyett itt függőleges vékony deszka-lemezek vannak alkalmazva, még pedig a tető alatt, lenn az épületben. E malom tökéletes szélesenben is használható, mert a szerkezet egy van alkalmazva, hogy ilyenkor ló alkalmaztassék. E szelmalom nem régebben egy szakértő küldötté vizsgálta meg, s ez kiadott bizonyítványában kijelenti, hogy az új találmány még be nincs ugyan fejve, de „az eszme, mely egy minden erőműtani előisméreteket nélkülözve, egyszerű földművelő által fedeztetett fel, új éddig Szentes vidékén alkalmazva nem volt.” Minél fogva dicséretre s pártolásra méltónak nyilvánítatik. — Kis Ferencz szentesi földművelő és napokban Budapest életerek köreiben is megfordult, hogy új eszméje teljes valósíthatása végett pártolókat, eszközt és módot keresse. Kívánjuk, hogy azokat meg is találja.

Közintézetek, egyletek.

(A magyar tudományos akademia) megnyitási ünnepét s természetudományi osztályának jun. 7-én tartott ülésében dr. Rózsay József, az utolsó nagygyűlés által a természettudományi osztályba választott lev. tag tartotta székfoglaló értekezését „Az aggkor kóránaról.” E tárgyban szerzett tapasztalásait a pesti agg-gyámoldóban meríté, hol 1850 óta mint orvos működik; közlése egyszerűsége ez intézet statisztikai kimutatásait 1830-tól 1863-ig, melyből kiténik, hogy ott 5 férfi és 18 nő élte túl a 90 évet, azon éven tul pedig 5 nő halt meg. Szólt még azon különböző eszközökről, melyekkel némelyek különböző időkben az életet rendes határain tul is terjeszteti iparkodtak, de mind ez csak hia kísérlet volt, mert a magas életkor csak rendes életmód s józan élet-szabályok által érhető el. Végül ezen életszabályokat sorolta elő. Érdekelt hallgatókat értekezése meg fog jelenni az „Akad. Értesítő”-ben. — Utána Dornier József lev. tag egy honi növényit ismergett. — Végül azon karlovczi gépész levele és géptervezete nyújtott be, ki nemrég jelenté, hogy oly gépet talált föl, mely semmi használatos hajtórőre nem szorul.

(A magyarországi müegylet) jun. 8-án tartotta közgyűlését gr. Andrásy Manó előnökte alatt. A lefolyt inéges év, mint mindenre, ugy a müegyletre is szibbszatólag hatott, de tekintve, hogy a résztvevők száma csak 52-vel csökkent, e csekély különbség kedvezőbb körülmények közt az egylet gyarapodására enged következtetést vonni. A müegyletet a múlt évben 2595 részvényese volt, s fennállása óta mily figyelemben részesíté a hazai müvészetet, mutatja azon körül-

mény, hogy 280 müvet vásárolt meg honi müvészektol 57,323 ft. 90 kr. értékben. — A közgyűlés jövő évi mülapul egy szép tájképet választott Markó Károly müve után köre rajzolva Engerth Vilmos müegyetemi tanár által. Az egylet a lefolyt évben 5688 ftot fordított müvészeti czélokra, mely összegből 2173 ft., tehát felénél több, magyar müveknek jutott. A közgyűlés által választmányi tagokul e következők választottak meg: Barabás Miklós, Canzi Agoston, Dittmann Antal, Dunaiszki László, Engerth Vilmos, Festetics Béla gróf, Greguss Agoston, Hanover Möríc, Harsányi Pál, Heckenast Gusztáv, Hunfalvy János, Hupf Agoston, Kár Mátyás, Karlovszky Zsigmond, Keleti Károly, Keve József, Kubinyi Agoston, Králik Samu, Ligeti Antal, Pecz Henrik, Pichler F. S., Pentsch János, Prónay Gábor báró, Ráth József plébános Pesten, Röck Szilárd, Ruster György, Rosti Pál, Szabó Béla, Szekrényessy József, Szeniczey Gusztáv, Simonyi Antal, Stekl József, Tóth Lőrincz, Than Mór, Úrményi József, Veber János, Walthier Gusztáv, Weber Henrik, Wrchowsky Mihály.

Mi ujság?

(Egy tatár Pesten.) Vámbéry Armin hazánkba, a 21 nyelvet beszélő keleti utazó, egy tatárt hozott magával, elv bizonyára, hogy a magyar nyelv több keleti nyelvből mennye rokon. Nyelvtudásaink e tatárt többször kérdezték; így Ballagi a többek között egy kést mutatott neki, kérdezte, hogy az ő nyelvökön miként hívják: a tatár azt felelte, hogy „bicsak”; a guitarera pedig azt, hogy „koboz”. — Különbö néha óra hosszan merengve ül, s tatár főfogásai szerint különösen azt nem érti, mikép lehet oly szűk öltönyt viselni, minő a magyar; folyvást várja, mikor lát legalább egyet elrepedni.

(A császárürdölő sárköri dílokat.) melyek tavaly oly közkezdességben részesültek, s a nyári idenyt annyira élénkíték, az idén is minden szerdán meg fogják tartani. A bárendező bizottság elnöke Bulyovszky Gyula, pénztárnoka Alványi Károly, jegyzője Milassin Vilmos, tagjai gr. Bethlen János, Balázs Frigyes, Csukássy József, Keve József, Kvassay Ede, Szerdahelyi Kálmán, gr. Somsich Pongrácz és Toldy István urak. Az idei első bál kivételből hétfőn e hó 6-ikan volt, s ékes hölgyköszorú, és feszetlen jó kedvű féjjel után 2 óráig mulatott a plafánfai lombjai alk.

(Májusi ünnep.) Rimaszombatról veszszük e sorokat: „Az itteni polgári olvasókör által rendezett majális, egyszerű felszólítására a lelkes s könyörületös szívű gazdasszonyoknak, a jókedvű adakozók (a Bibliából is tudván, hogy a jókedvű adakozókat szereti s áldja meg az Isten is) az alföldi inégesek fölsegülésére 25 ft. 70 krt. raktak össze. Megbiztatás szerint ez összeget azon kéreessel küldöm önöz, hogy az mielebb a kitűzött célra fordíthatassék, a magyar gazdasszonyok egyletének átadni sziveskedjék.” (Az összeget vittük s átadtuk. Lásd alább az „Adakozások” rovatát).

(Még egy májusi ünnep.) Bártfáról (Ungmegyéből) veszszük e tudósítást: Sűrthe helység Bártfától délre egy órai járó földre esik. Ezen helységről nevezett híres sűrthei renetget erdő, sok nemű fát adott nemcsak a környéknek és a Tiszán szállítva az alföldieknek; hanem kivált a Zemplénmegyében keblezett, egész Európa előtt ismeretes hegyaljai borsok elszéresére sok ezer meg ezer hordót készítettek, ezen erdőből került fákból sok száradon át. Most már annyira elpusztult, hogy a még fennálló girbe-görbe fák egy-mást kiabálják. Egyedül ngos p. Horváth Mária erdeje áll a maga eredeti épégében, ugy tünik ez ki a beláthatlan ritka erdőseg felett, mint szépen rendezett gyümölcsfákkal teljes kert a tövises cserjék felett. Ezen gyönyörű erdő százasod tölgyeinek sűrű lombjai alatt egy helyiséget rendezett Budaházy József ur, a tisztelt urhölgy bátfai gazdatisztje, majális-tartás végett. Meghívta ide a szomszéd helységekből tisztársait és barátait május 26-ikára. Mindjárt a megérkezés után a fürge nők a magukkal hozott kacákat, csirkéket, malaczkokat a magasan lobogó tűz mellé nyarsakra huzva rendezték. Mig a nők a sülté készítéssel foglalkoztak, addig a férfiak vég társalgásba elegyedtek. Csakhamar üttök az öröm órája, feladatott a pástori ebéd, melynek elköltése után kiki a maga józamu szerényen bőrvál kívánván a társaságnak kedveskedni, annyira felvillá-

Melléklet a Vasárnapi Ujság 24-ik számához 1864.

Nemzeti színház.

Péntek, jun. 3. „Egység sir, másik nevet.” Színmű 4 felv. Franciaából ford. Radnótfáy S. Szombat, jun. 4. „Hunyady László.” Opera 4 szakaszban Erkelől.

Vasárnap, jun. 5. „Szent-Iványi dom.” Színmű 5 felv. Shakespeare után ford. Arany J. Hétfő, jun. 6. „A nagyanya.” dráma 5 felv. Kedd, jun. 7. „Az álarczos bál.” Opera 5 felv. Zeneje Verditől. — Verdi e cinos müvét a közönség folyvást kedvezőleg fogadja. Ez alkalommal Ceresa hangja, s Carina jeles éneke csinált hatást. Rabatinsky Mari is az apród szerepében ismételt tapasztak aratot.

Szerda, jun. 8. „Sheridan.” Színmű 4 felv. Franciaából ford. Cséprei. — E jeles szerkesztői darab, mely eleitől végig megtartotta érdekét, még több élvezetes estét fog szerezni a közönségnek. Fordítása is eléggé szabatos. A szereplők közül Egressy, Szigeti és Szerdahelyi emelendők ki. Lendvaynak a czimszerep jobb szerepei közé tartozik.

Csütörtök, jun. 9. „Faust.” Opera 5 felv. Gounodtól.

Budai népszínház.

Junius 3—9. „Genová.” Bohózatok operette 4 felv. Zeneje Offenbachtól.

Szerkesztői mondánivaló.

7208. T-Lucz. Sz. J. A levél egyszerű, szívhez szóló hangjai nagy örömrékre szolgáltak. Az ajánlott tudósításokat szivesen vesszük s a ki azt írja nekünk: „hogy mig a gondviselés kiterjeszté életemet, és mig a V. U. és P. U. szerkesztését a t. ur vezeti, e két lapra nézve méltóztaték engemet állandó előfizetőül tekinteni!” — a ki ily nemes szándékkal bizott bennünket, annak iránymában legesekélyebb ohajtásunk is az, hogy az ég mathuzslemi életkorral áldja meg — s mellette mi is megradjunk.

7204. Laczhaza. N. I. A felvilágosító sorokat örömmel olvastuk, bár azok most már, mint jóságos után a biztosítás, keveset fognak használni nekünk. De legalább örövendünk, hogy ön helyreállította tudósítói hitelét s a P. U. „megcsófolta” adatai iránt is tisztában vagyunk. 7205. Zay-Ugrócz. B. L. A kis küldemény igen beces, bár tudósítás között rögtön ismeretes. Egy ide vágó jabb esemény most új érdeket kölcsönöz s tárgyunk, s megtörténhetik, hogy a közleményét fel fogjuk használni. 7206. Pest. K. K. A bekülüttet versetek most már nem emlékeztünk.

7207. K.-K.-Halas. J. L. A rajókat köszönettel vettük. Az elkészülés egy kis időbe fog ugyan kerülni, de a tárgy a késedelem által nem vesztí el érdekét. 7208. Torda. Sz. L. Nem kértünk többet ezen fajta versekből. A küldött darabokkal beérjük vagy tíz évig. 7209. Pest. G. J. Az arczkép kiadása nézeinkkel teljesen megegyez s ön ohajtása s részben mielebb teljesítheti remélt.

7210. B.-Gyarmat. Legtermészetesebb az volna, hogy a felelet azon lapban jelenjék meg, a hol a támadás történt. Lapunk ily közlésre kevésbé alkalmas. Egezőre megkínáljuk vele, ön ohajtása szerint, a M. S. szerkesztőségét.

Nyilt tér.*

(Nyilatkozat.) T. Krascenicus Ferencz urnak Duna-Szerdahelyen — Midőn e lapok „Nyilt tér” használatom föl arra, hogy önek f. hó 9-én a szántáverseny alkalmával rajtam méltatlanul elkövetett sértegetés fölemlítem, — csak azért tesszem, miszerint ne gondolja, hogy basakodó szerepének minden ember rabja; mert jüson eszébe azon felebaráti kifejezés: „a mit nem kívánsz magadnak, te sem tedd embertársadnak.” Reményem, nem jogosította föl önt arra

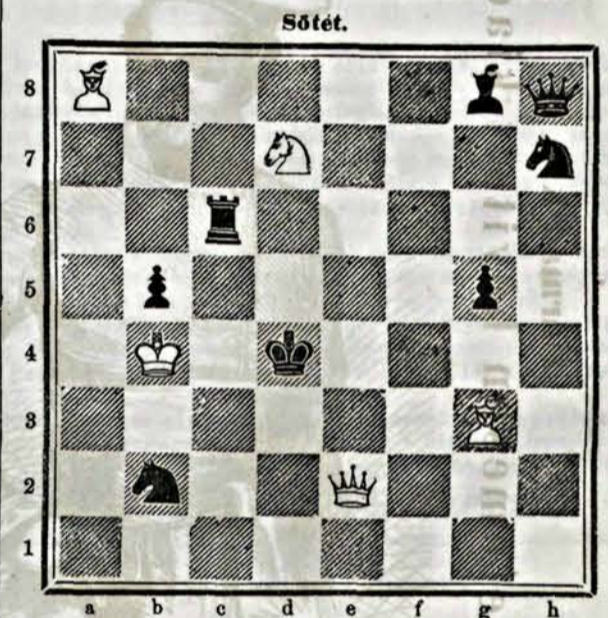
*) E rovatban közölt cikkekkért csupán a sajtóhatóság iránymával vállal felelősséget a szerk.

senki, hogy elég vakmerő legyen, engem százak jelenlétében sértegetni? Még higgye el, uram, hogy bármennyire legyen képmagló irányomban megelégedezni, én mindenkor csak szánakodó megvetéssel fogom ön tüntető humanitását visszafizetni; és bármit teend, úgygeimben fölhatalmazott soha nem leend, miután magamat erővel kicsikarni nem lehet. — Duna-Szerdahely, máj. 12. 1864. — Abeles Adolf.

SAKKJÁTEK.

233. sz. f. — Ifj. Minckwitz Jánostól (Lipcsében).

(Ez eredetileg lapunkba szánt feladványt Lipcséből kaptuk, s közöljük mint jelet azon érdeklőeknek, melyely a magyar sakkügy iránt külföldi szerzők is viselteknek.)

Világos indul, s 2-ik lépésre matot mond.

58. számú játszma. (Evans-csel.)

RÉCSI EMIL és SZÉN között. — Átréve a „Berlini sakkverseny” 1855. évi folyamából.

Világos. (R.)	Sötét. (Sz.)	Világos. (R.)	Sötét. (Sz.)
1. Hg1—e4	e7—e5	16. d4—d5	Hc6—b4
2. Hg1—e3	Hb8—c6	17. Hb1—c3	Hb4—d3
3. Fd1—c4	Ff8—e6	18. Vd1—d3	Vf4—f6
4. b2—b4	Pc8—b4	19. Ba1—e1	Fc8—d7
5. c2—c3	Pb4—e4	20. He3—d1	Vf8—d8
6. 0—0	d7—d6	21. e4—e5	d6—e6
7. d2—d4	e5—d4	22. Hf3—e5	He7—f6
8. c3—d4	Fc8—b6	23. Fb2—a3	Bf8—e8
9. h2—h3	h7—h5	24. Vd3—g6	Fb7—b5
10. Fc1—b2	Hc6—e5	25. He5—g4	Be8—e1
11. Fe4—d3	Hg8—e7	26. Bf1—e1	Fb5—d3
12. Hf3—h2	0—0	27. Vg6—d3	e7—c5
13. f2—f4	He7—c6	28. Vd3—g6	Kg8—h8
14. Hh2—f3	Vd8—f6	29. Fb3—b2	Hd5—e4
15. Kf1—h1	Vf8—f4	30. Hg4—f6	f6dja.

A 228. dik számú feladvány megfejtése. (Meyer Henrikől Hannoverben.)

Világos. Sötét. Világos. (R.) Sötét. (Sz.)
 1. Va4—a1 Fd4—alA. 1. . . . tetsz. szer.
 2. d3—d4+ tetsz. szer. 2. Va1—d4+ tetsz. sz.
 3. F—vagyH—tmat. 3. V—vagyF—tmat.

Helyesen jeltették meg. Vesszprében: Fülöp József. B.-Ujvárosban: Kovács Lajos. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Pécsen: Rittkay János. — Jász-Kis-Erén: Galambos László. — Halason: Nagy Ferencz. — Pesten: Cselkó György. — Vekerle László.

Melléklet: Előfizetési fölhívas a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságok 1864-ik második félévi folyamára.
 Melléklet: Előfizetési fölhívas a Növillag 1864-ik második félévi folyamára.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár		Görög-orosz naptár	Israeliták naptára	O n a p.		Hold.	
	hossza	kél nyug			hossza	kél nyug.		
12. Vasár	B 4 Alfred	B 3 Tobias	31 D 6 Hermin	8	foh vl.	d. p.	d. p.	d. p.
13 Hétfő	Pádai Antal	Antal	1 Junius	9	81 40	4. p.	7 87	171 3 * * 2
14 Kedd	Vazul N. pusp.	Szerényke	2 Nicophor	10 Soma	83 35	4. p.	7 58	183 11 5 0 4
15 Szerda	Vitus, Modest.	Krescz. Vid.	3 Lucillian	11	84 32	4. p.	7 58	207 54 3 14 0 54
16 Csüt.	Justina, Benno	Justi	4 Metrophus	12 Salamon	85 29	4. p.	7 59	220 64 4 20 1 24
17 Pént.	Adolf, Reinier	Rajner	5 Dorotheus	13	86 26	4. p.	7 59	238 57 5 26 1 59
18 Szomb.	Marcellian	Marcellian	6 Visarion	14 Sabbath	87 24	4. p.	7 59	247 35 6 31 2 42

Holdnegyed: C Első negyed vasárnapon 12-én 1 óra 4 perczkor délután.

TARTALOM.

Récsi Emil (arczkep). — Egy házasság története. *Belgyér Emil*. — Az aranyos vitéz. *Bocskay Pap Lajos*. — A nevelés köréből. — Köleed (képpel). *M. Gy.* — A pesti csónak-verseny (képpel). — A légy (folyt.). *Barádes L.* — Földértékesítés. *D. Mikály*. — Uj jeles malomkövek: *Tárház: Egyház és iskola.* — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Nemzeti színház. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondánivaló. — Nyilt tér. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felolós szerkesztő Pakh Albert. (Lat. magyar-utca 1. sz.)

ÁRJEGYZÉK

LEGÜJABB MAGYAR KÖNYVEKNEK,

Heckenast Gusztáv kiadó-hivatalában Pesten,

egyetem-utca 4-ik sz. a. megjelentek, és minden könyvkereskedésben kaphatók:

- Goethe. Az ifju Werther keservei.** Fordította Bajza Jenő. 12-rét. (191 lap.) Fűzve 1 ft. Diszkötésben egy fényképpel 2 ft. 40 kr.
- Henszlmann Imre. A székes-fehérvári ásatások** eredménye. Kilencz kőre rajzolt táblával. 4-rét. Borítékba fűzve ára 5 ft.
- Paczig G. C. Korunk igényei szerinti gyakorlati mezőgazdasítisz.** Együttal az élesterü és tanulságos kézi-könyv a földművelőknek, bérnökök, mezőgazdaság-intézők, kezdő-gazdák s tanoncok, szóval mindazok számára, kiket érdekel a gyakorlati mezőgazdaság, az ötödik kiadás nyomán hazánk viszonyaihoz alkalmazva, átdolgozta Reischer Endre, volt keszthelyi gazdasági tanintézetbeli vegytan, gazdaszat-, műtan- és számvitelnek tanára. Nagy 8-r. (437 l.) Borítékba fűzve ára 2 ft. 60 kr.
- Magyar gazdasszony teendői a közéletben, házbán és könyv** hában. Kézi-segédkönyv nők és hajadonok számára. Irta Medve Imre. (N. 8-rét. 500 lap.) Fűzve 2 ft.
- Farkas Mih., dr. Takarmány-növények ismertetése** és tenyésztése, rétmiveltési és takarmányozási naptárral és számos fametszvény-nyel felvilágosítva. 8-rét. Borítékba fűzve ára 50 kr.
- Löw Lipót. Bibliai történet.** Izraelita iskolák számára. Magyarra áttette Löw Tobias. 8-rét. (236 lap.) Borítékba fűzve 60 kr.
- Külön függelék az ideiglenes törvénykezési szabályokhoz.** Az 1862-ik december hó 12. és 20., ugy 1864-iki február hó 29-én kibocsátott helyeg- és illetékszabályok. Az összes pórtörvényekkel kiegészítve és felvilágosító jegyzetekkel kísérvé. 8-rét. (111 lap.) Borítékba fűzve 1 ft.
- Három fontos vélemény Renan „Jézus élete“ felett.** Különféle theologiai szempontokból fejtegetve. Eltetter H. potsdami lelkész, Van Osterzee S. J. utrechti hittudor és tanár, és ifju Coquerel Athanas párisi lelkész által. Magyarra fordította Torkos István. 8-rét. (168 lap.) Borítékba fűzve ára 80 kr.
- Salamon Ferencz. Magyarország a török hódítás** korában. Nagy 8-rét. (431 lap.) Borítékba fűzve 2 ft. 80 kr.
- Zschokke Henrik után Áhitat órái.** Kiválogatva és fordítva Szász Károly magyar tud. akadémiai tag által. Két kötet. 8-rét. (348, 441 lap.) Borítékba fűzve 2 ft. 50 kr.
- Jancovics István. Kirándulás Istambolba** az 1863-ik év aprilis havában. Tizenhét aczélmetszettel kőppel, és Velence városának és vidékének térképével. Nagy 8-rét (121 lap.) Diszkötésben 5 ft.
- Dr. Ballagi Móricz, tanár. Uj teljes magyar és német szótár,** tekintettel az egyes szók helyes kiejtésére, rokonságára, valamint azoknak hajlítására, fűzete s különböző értelemeinek körülírására által meghatározott szabatos előadásra, különös figyelemmel levén a természetstudományokban, az új törvénykorában, a kereskedelemben stb. szokásos szak- és műszavakra. Magyar-német rész. Második bővített kiadás. 8-rét. (728 lap.) Borítékba fűzve 4 ft. Angol vázlatban keményen kötve 5 ft.
- Irodalmi kincstár. IX-X. kötet. Szerelem dalnokai. XI-XII. Élet-**iskola. Gyöngymondatok, arany igazságok a bel- és külföldi remekírók munkáiból. Fűzve egy-egy kötet 70 kr. Diszkötésben egy-egy kötet 1 ft.
- Ujabb magyar lantosok.** Petőfőtől maig. (Petőfi S. arczképével.) K. 8-r. (320 lap.) Fűzve 2 ft. Diszkötésben 3 ft.
- Gr. Majláth J. Magyar regék, mondák és népregek.** Fordította Kazinczy Ferencz. Kiadta Kazinczy Gábor. 8-rét. (VI. 961 lap.) Borítékba fűzve 2 ft. 50 kr.
- Frankenburg Ad. Az öreg Bolond Miska kalandjai,** szárazon és vízen, mennyben és pokolban. 8-rét. (287 lap.) Fűzve 2 ft.

Figyelmeztetés a t. cz. vidéki közönség számára, különösen oly helyekre nézve, a hol könyvkereskedés nincsen. — Megrendelések a fennhírdetett könyvekre egyenesen a fennevezett kiadó-hivatalhoz intézhetők, a mely a szétküldést pontosan posta-uton eszközöndi, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 főt tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételkor a posta-hivatalnak kifizetendő.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1864.

Pest, junius 19-én 1864.

Előfizetési feltételek 1864-dik évre:
 A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft.
 Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokaként: 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyezer hasáboztott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Különböző névre kiadó-hivatalunk számára hirdetések elfogad, Hamburg és Altonában: Hansenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelk Alajos. — és Pesten: a Kertész-gazdasági ügynökkés is. Józsefstr. 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Nádasy István.

A magyarországi, névszerint a Pest-városi polgárság és kereskedői osztály egyik legérdemesebb tagjának arczképe áll előttünk. A rövid életrajz, melyet itt közlünk, tanusítani fogja, hogy a polgári élet gyakorlati pályáján mennyi érdemet szerezhetni, s mily tisztelt névre tehetni szert, ha keblünkben a jó és nemes iránti érzelmet ápoljuk, s a közügy iránti szeretet hevével vagyunk átmelegülve.

Nádasy István, a köztisztletben álló pesti polgár, 1794. decz. 24-én született Enesén, Györmegyháza, hol atyja közbirtokos volt.

Algyemnazialis iskoláit Győrött végezvén, ugyanitt lépett a kereskedői pályára. A tanulási időn kívül, még két évet mint segéd is ott töltvén, további kiképezetése végett az ország fővárosába, Pestre jött. — Itt mint segéd és üzletvezető hat évet töltvén, 1825-ben saját kereskedést nyitott, melyet félévig egy barátjával társaságban, azután egyedül folytatott. Ki ne ismerne a „fehér oroszlanhoz“ címzett posztókereskedést Pest legelénkebb helyén, a váciutczában, mely tulajdonosának, Nádasy Istvánnak szorgalma s becsületessége folytán nemcsak hamar jött jó hirbe, de jó hirnevét közel 40 éven át mindvégig meg is őrizte. Három évvel ezelőtt a rendezett üzlet Nádasy István két fiára szállott át.

De nézzük Nádasyt a közélet terén, s úgy találjuk, hogy polgártársai között már évek hosszu sora óta megkülönböztetett állást foglal el. Munkabíró férfikora éveitől kezdve önzéstelenül, a jó ügy iránt lelkesedve fáradozott köz-czélök előmozdításában, a mi elismerés nélkül nem maradhatott.

Az 1843-ban megalakult „kereskedelmi betegápoló és nyugdíj-egyletnek“ ő volt egyik alapítója és létrehozója; s ezen intézet jelenleg már oly rendezett állapotban van, hogy párját keresi a birodalomban.

A pesti „gyermekkörház“ alapításánál szintén ő volt egyik főtenyező; ő volt egyik legmunkásabb választmányi tag a kórház

épülete fölépítésénél; sok éven át ő kezelte az intézet pénztárát, s az ennek javára engedélyezett sorsjátékot Frankenburg Adolfal együtt ő rendezte. — Résztvett az országos „kised-óvó-kepezde“ felállításában, ugy szintén a „műegylet“ alakulásában s virágzásának előmozdításában. A pesti első „takarékpénztár“ létrehozásánál is fáradozott; később a kölcsönösen „biztosítótársaság“ igazgatója is lett. Röviden mondva, a közelebb lefolyt három évtizedben fővárosunkban alig keletkezett jótékony és köz-czélü intézet, melynek alapításában Nádasy

nökségről közelebb történt leköszönése alkalmával az egylet Nádasy István iránti elismerését és halálját jegyzőkönyvileg és küldöttségileg kifejezni határozta, s egyúttal megkérték a tisztas ósz hazafit, hogy arczképét örök emlékül az egyletnek engedje át. A Barabás által művészileg festett kép most a kereskedelmi testület ülésterméké. Hogy mint ez utóbbi testület tagja is régóta bírja a közbizalmat, az is tanusítja, hogy 1844-ben váltótörvényeszi kereskedői „úlnöknek“ választott meg, mely diszes hivatalt hét éven át hiven viselte. 1842-ben a kereskedelmi vasárnapi iskolai választmány elnökeül is megválasztott.

Attérünk a Nádasy iránt nyilatkozott közbizalomnak más nemű bizonyítványaira. Midőn 1844-ben a magyarországi királyi városokat átvillanyozta azon eszme, hogy az addigi frakkos polgár katonák helyett magyar öltözeti polgár-örhadak állítsanak, és ezen ügy Rottenbiller Lipót akkori alpolgármester indítványára el is határozott: akkor is Nádasy István felé fordult ismét a bizalom és az ujonnan alakult polgári zászlójai parancsnokául, főkapitányi ranggal őt választották polgártársai. Még sokan vagyunk, a kik örömmel emlékszünk e csinos polgárhadra s annak deli, férfias főkapitányára.

Az 1848. évi pestvárosi tisztújításnál ő volt azon tizek egyike, kik a tisztújítást vezették, s ezen kitüntető bizalmi funkcióban az 1861-ki tisztújításnál is újra részesült.

Nem említvén itt azon tulajdonságait, melyekről bővebben szólni nem kell, (miután azokat ugy is minden jóra való ember kedves kötelességének ismeri), hogy t. i. rendíthetlen jó hazafi és a magyar Rodalom buzgó pártolója: szólnunk kell még az egyház körüli érdemeiről.

Midőn a pesti ág. hitv. ev. magyarok 1836-ban önálló egyházat kívánván alapítani, a közgyűlés azt határozta, hogy e kivánságuk csak úgy teljesülhet, ha a közpénz-

NÁDASY ISTVÁN.

István, míg testi ereje engedte, nem fáradozott volna.

A pesti kereskedői osztály érdekeire nézve nagy fontossága úgy volt a „boltör-ség“ czélszerű rendezése. E körül is Nádasy, mint a boltör-egylet sok éven át volt elnökének nagy érdemei vannak. Ezen el-